

Od Redakcji

Aby dwudziesty pierwszy wiek mógł stać się czasem, w którym jako ludzkość naprawdę zmierzmy się z wyzwaniem, jakie stanowi kryzys ekologiczny, potrzebujemy stać się *homo oecologicus*, gatunkiem o pogłębionej świadomości i wrażliwości ekologicznej. Cechy te w praktyczny sposób przekładają się na nasze codzienne zakorzenienie w świecie, naszą relację ze wszystkim tym co pozaludzkie i nowe podejście do siebie samych. Niezbędnym elementem takiej transformacji jest refleksja natury etycznej, podejmowana nie tylko przez etyków, ale też filozofów innych specjalności oraz przedstawicieli innych dziedzin naukowych. Niniejszy tom jest owocem takiego właśnie wielogłosowego namysłu nad etyką środowiska naturalnego.

Tom otwiera artykuł z zakresu etyki cnót środowiskowych, w którym **Dominika Dzwonkowska** przybliży czytelnikom sylwetkę Jana Gwalberta Pawlikowskiego. Autorka pokazuje m.in., że refleksja w etyce środowiskowej nad jednostkami uosabiającymi cnoty środowiskowe w sposób wzorcowy – takimi jak Henry David Thoreau, Aldo Leopold, czy właśnie Jan Gwalbert Pawlikowski – nie jest bynajmniej zwrotem w kierunku postaw antropocentrycznych, ale przeciwnie, umożliwia umocnienie takiej postawy, w której przyroda stanowi cel sam w sobie, a człowiek ma wobec niej pewne powinności moralne. O recepcji środowiska jako celu samego w sobie pisze również, w drugim artykule tomu, **Mateusz Salwa**. Autor pokazuje, że jednym z istotnych źródeł bezinteresownej postawy etycznej wobec przyrody może być edukacja estetyczna zorientowana na przyrodę, uwrażliwiająca na jej wartość wewnętrzną, kształtująca w człowieku zdolność do dialogu z przyrodą, jako z Innym, który zasługuje na życzliwość oraz uszanowanie swojej inności.

Jeden z najsłynniejszych cytatów z Immanuela Kanta brzmi: „Dwie rzeczy napełniają mój umysł coraz to nowym i wzmagającym się podziwem i czcią, im częściej i trwalej się nad tym zastanawiam: niebo gwiazdziste nade mną i prawo moralne we mnie”. I tak kolejny artykuł tomu autorstwa **Alexandry R. Taylor** i **Christophera J. Newman’a** przenosi czytelników do przestrzeni kosmicznej

i zachęca do refleksji na temat wartości moralnych, które powodują gatunkiem ludzkim w eksploracji kosmosu. Autorzy pokazują, jak istotne jest, by integralną częścią postawy moralnej związanej z ludzką aktywnością w kosmosie była troska o środowisko naturalne: aby stworzyć dobrą legislację przestrzeni kosmicznej, musimy myśleć o niej jak o narzędziu do zaszczepienia nowych wartości moralnych, w tym właśnie troski o środowisko naturalne obejmujące przestrzeń kosmiczną. Krytyczna refleksja nad tym, na ile troska o środowisko naturalne stanowi znaczącą część motywacji w konstruowaniu konkretnych rozwiązań polityczno-prawnych zajmuje również **Rafała Orzechowskiego**. Autor stawia jednak wspomniane pytanie w zupełnie innym kontekście – w odniesieniu do polityki środowiskowej w XX i XXI-wiecznej Japonii.

W piątym artykule tego tomu **Mateusz Tofilski** podejmuje próbę wskazania, w jaki sposób refleksja oikologiczna – jako refleksja nad relacją zachodzącą między człowiekiem a otaczającą go rzeczywistością, która jest domem nie tylko dla istot ludzkich, ale też pozaludzkich – może się okazać pomocna dla szeroko pojętej ekofilozofii, zarówno na płaszczyźnie teoretycznej, jak i praktycznej. Autor pokazuje, że jednym z problemów natury praktycznej, w pochyleniu się nad którymi oikologia może wspomóc ekofilozofię, jest rewitalizacja przemysłowych przestrzeni miejskich, np. takich jak te znajdujące się na Górnym Śląsku. Konkretny i bardzo praktyczny wymiar relacji pomiędzy istotami ludzkimi i pozaludzkimi stanowi temat ostatniego artykułu niniejszego tomu: **Sławomir Mijas** postanawia uważnie przyrzeć się zepchniętemu jak dotąd na margines etyki argumentowi z drapieżnictwa. Okazuje się, że wnikliwa analiza tego argumentu może być w jakimś stopniu owocna i pozwala wyciągnąć filozoficznie interesujące wnioski, które są relewantne zarówno dla etyki zwierząt, jak i dla etyki w ogóle.

W obrębie etyki zwierząt pozostaje również autor pierwszej recenzji tego tomu **Amadeusz Just**, który dzieli się z czytelnikami swoim krytycznym oglądem książki Alice Crary *Inside Ethics: On the Demands of Moral Thought*. Recenzja książki Marcina Popkiewicza *Świat na rozdrożu* przenosi nas natomiast na poziom etycznej refleksji nad gospodarką zasobami naturalnymi. Wykraczając poza typową formułę recenzji, **Mateusz Iskrzyński** ukazuje mnogość źródeł wiedzy, z jakich współczesny człowiek może korzystać, jeśli tylko ma dobrą wolę by rozwijać swoją świadomość ekologiczną.

Tom niniejszy ukazuje się w roku szczególnym: 6 kwietnia 2018 w Warszawie zmarł Henryk Skolimowski, absolwent Instytutu Filozofii UW, uczeń Tadeusza Kotarbińskiego i Kazimierza Ajdukiewicza, twórca ekofilozofii. Jednym z motywów przewodnich tej ostatniej było właśnie rozwijanie świadomości i wrażliwości

ekologicznej ludzi, żyjących w dobie kryzysu ekologicznego. Żegnając Profesora Skolimowskiego i pragnąc w symboliczny sposób podziękować mu za ogrom pracy i serca na rzecz filozofii środowiska naturalnego, Redakcja ETYKI pragnie zadedykować Profesorowi ten tom.

Joanna Iwanowska (Uniwersytet Warszawski)

Editorial

For the 21st century to go down in history as the time when humans have truly faced the challenge of the environmental crisis, we need to become *homo oecologicus*, a species with deeper ecological consciousness and sensitivity. These features have a bearing on the way we are grounded in the world; they can reshape our relationship with all that is non-human and mould a new perception of ourselves. However, for such a transformation to take place, human species needs to resort to ethical reflection, undertaken not only by professional ethicists, but also by philosophers that specialize in other areas of philosophy, as well as by scholars from outside of philosophy. Consequently, the current volume of ETYKA is a fruit of a polyphony of scholarly minds from different academic backgrounds, contemplating the subject of environmental ethics.

In the first paper, concerned with environmental virtue ethics, **Dominika Dzwonkowska** acquaints the readers with the character traits of Jan Gwalbert Pawlikowski. The author shows i.a. that the contemplation of role-models who embody environmental virtues in an exemplary way—such as Henry David Thoreau, Aldo Leopold, or Jan Gwalbert Pawlikowski—does not entail an anthropocentric turn in environmental ethics; on the contrary, it reinforces the idea of treating the natural environment as an end in itself and assuming moral obligations towards nature. In the second paper of this volume, **Mateusz Salwa** also circles around the topic of perceiving the natural environment as an end in itself. The author demonstrates that environmentally-oriented aesthetical education can help give rise to non-instrumental approach towards the natural environment by developing human sensitivity to nature's intrinsic value and shaping the attitude of perceiving nature as a partner in dialogue, as the Other, who deserves to be treated with kindness and respect.

Immanuel Kant famously said that “[t]wo things fill the mind with ever new and increasing admiration and awe, the more often and steadily we reflect upon them: the starry heavens above me and the moral law within me,” and thus in the third paper, which transports the readers to the cosmic space, **Alexandra**

R. Taylor and **Christopher J. Newman** encourage us to reflect upon the ethical values that lie behind human exploration of space. The authors stress that the attitude of humans towards any activity in space should be infused with care for the natural environment, including the space environment, and that well-constructed space legislation can be used as a tool to instill the necessary ethical values in humans. The relationship between politico-legal solutions and care for the natural environment is also the subject of the fourth paper, written by **Rafał Orzechowski**. The context, however, in which the author considers this relationship is entirely different: he focuses on the environmental policy of 20th and 21st-century Japan.

In the fifth paper of this volume, **Mateusz Tofilski** attempts to show the way in which oicology—as the study of the relationship between humans and the surrounding reality, which is home to non-human beings as well—can be of use to both ecophilosophical theory and practice. The author indicates that one of the practical problems of ecophilosophy which oicology may help to solve is the revitalization of postindustrial urban areas: for example, those located in the Upper Silesian region. The last paper of this volume is concerned with a very practical aspect of the relationship between human and non-human beings: **Sławomir Mijas** undertakes a close study of the predation argument—an argument rather under-researched by ethicists so far. Nonetheless, it occurs that a deepened analysis of this argument can bear some fruit and makes it possible to draw philosophically interesting conclusions, which are of significance not only for animal ethics, but also for ethics in general.

The first book review of this volume is also concerned with animal ethics: **Amadeusz Just** shares with the readers his critical impressions of Alice Crary's *Inside Ethics: On the Demands of Moral Thought*. In contrast, the review of Marcin Popkiewicz's *Świat na rozdrożu* (*The World at a Crossroads*) encourages ethical reflection on the use of the world's natural resources. **Mateusz Iskrzyński** goes beyond the typical formula of a book review and demonstrates the vast amount of the sources of knowledge to which a contemporary person can resort, provided they have the good will to develop their ecological consciousness.

This volume is issued in a very special year: on April 6th 2018 in Warsaw died Henryk Skolimowski, an alumnus of the Warsaw University's Institute of Philosophy, a student of Tadeusz Kotarbiński and Kazimierz Ajdukiewicz, a founder of ecophilosophy. Importantly, one of the main tenets of ecophilosophy was the development of ecological consciousness and sensitivity of people who live in the times of the ecological crisis. The Editorial Board of ETYKA

wishes to dedicate the current volume to Professor Skolimowski, as our way of saying farewell and expressing gratitude for Professor's great contribution to the philosophy of natural environment.

Joanna Iwanowska (Uniwersytet Warszawski)

